

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETVÉDELEM**

Időszak:

2013. október

Dátum:

2013.november 25.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KOMMUNIKÁCIÓS TÁRSASÁG ÉS STRATÉGIAI ILLUMÓ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK	2
A NORMAFA PARK TÖRTÉNELMI SPORTTERÜLETRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT ELFOGADÁSA	2
<i>Intézkedés</i>	2
<i>Fogadtatás és hatások</i>	2
<i>SWOT elemzés</i>	3
TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK.....	5
MAGYARORSZÁG 2014. ÉVI KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT – KÖRNYEZETVÉDELMI VONATKOZÁSOK.....	5
<i>Intézkedés</i>	5
<i>Fogadtatás és hatások</i>	5
<i>SWOT elemzés</i>	6
A MÁSODIK NEMZETI ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI STRATÉGIA TERVEZETE	7
<i>Intézkedés</i>	7
<i>Fogadtatás és hatások</i>	7
<i>SWOT elemzés</i>	9
EGYÉB POLITIKAI TÉMÁK	11
BUDAPESTI VÍZ VILÁGTALÁLKOZÓ	11
ÉPÜLETENERGETIKAI KORMÁNYZATI PROGRAM	13
KONFERENCIA: VIDÉKFEJLESZTÉS MEGÚJULÓ ENERGIÁVAL.....	13
KÖZMEGHALLGATÁS A RÓMAI-PARTI MOBILGÁTRÓL.....	14
ÖKO-CSÚCS MAGYARORSZÁGON	15
KÜLPOLITIKAI ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	17
KLÍMAVÁLTOZÁS	17
VERESPAK HELYETT CSERTÉS SZERZETT KÖRNYEZETVÉDELMI ENGEDÉLYT	18
V4-EK A NUKLEÁRIS ENERGIA ÉS A PALAGÁZ SZABAD FELHASZNÁLÁSÁÉRT	19

Vezetői összefoglaló

Október 24-én kezdődött a Parlamentben a 2014. évi központi költségvetés általános vitája. A törvényjavaslat első változata értelmében a zöld célokra fordítható hazai forrású előirányzatok a tárgyévhez hasonlóan alakulnak 2014-ben is, amit a várakozások szerint ki fog egészíteni egy jelentős KEOP-támogatás, az új európai uniós költségvetési ciklus terhére. Így a törvényjavaslathoz mellékletként csatolt, funkcionális kiadásokat összesítő táblázat alapján, a környezetvédelemre a tárgyévi 462 milliárd forint helyett egy lényegesen magasabb összeg, 579 milliárd forint jut 2014-ben. A „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzatot 200 millió forinttal emelnék meg, így 2014-ben 1594,2 millió állna rendelkezésre a nemzeti parkigazgatóságok földvásárlásaira.

Október legjelentősebb hazai szakpolitikai eseménye a Budapesti Víz Világtalálkozó volt, amelyre Áder János köztársasági elnöknek a 2012-es Rio+20 konferencián megtett bejelentése nyomán került sor. A csúcstalálkozó tovább javította Magyarország vízügyi tudásának megítélését, ráadásul az ország elismerést kapott Ban Ki Mun ENSZ-főtitkártól is. Áder János szerint a találkozó során tett legfőbb megállapítások között található az, hogy a tudatosabb vízhasználat érdekében egyfajta szemléletváltásra van szükség. Az államfő szerint ez mind a lakosságra, mind a különböző vállalatokra is vonatkozik, főként a mezőgazdaság területén.

A tárgyévet követő években a világban további súlyos egészségügyi, szociális, gazdasági és ezáltal politikai gondokat okozhat az egészséges ivóvíz hiánya, ami a jövőben háborúk kiváltó oka is lehet. A találkozóval kapcsolatos hazai beszámolók kitértek arra is, hogy Magyarország rendkívül kiszolgáltatott helyzetben van a a felszíni vízkészletét tekintve, hiszen ezen vizek 95 százaléka valamelyik külföldi országból érkezik.

Az Európai Unióban és nemzetközi szintén a palagázban rejlő lehetőségek foglalkoztatták a szakértőket és az állami vezetőket. A visegrádi országok amellet foglaltak állást, hogy minden ország a maga által összeállított forrásokból elégítse ki energiaszükségletét, és ehhez az atomenergia is felhasználható legyen. Orbán Viktor így a következőket kérte Brüsszeltől: ne gátolja, hanem segítse a közép-európai nukleáris kapacitás növekedését, illetve gondolja újra az energetikai beruházások állami támogatásának kérdését, s ne diszkriminálja a nukleáris energiát.

Meghozott intézkedések

A Normafa Park történelmi sportterületről szóló törvényjavaslat elfogadása

Intézkedés

Szeptember 30-án fogadta el az Országgyűlés azt a törvényjavaslatot, amely az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény, a Nemzeti Földalapról szóló törvény, valamint a természet védelméről szóló törvény esetében, annak egyes rendelkezéseitől, illetve az országos településrendezési és építési követelményektől (Fővárosi Szabályozási Keretterv és a Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat) eltérő szabályokat állapít meg és engedményeket tesz a normafai történelmi sportterület esetében. A jogszabály a kormány szándéka szerint megalapozza egy európai színvonalú sportkomplexum kialakítását, azonban nem eredményez változást országos érvénnyel a természetvédelmi, erdővédelmi és építésügyi szabályokban.¹

Fogadtatás és hatások

Az intézkedés részletes elemzését a 2013. szeptember havi Környezetpolitikai elemzés tartalmazza. Az alábbiakban a tárgyhónapban felmerült politikai reakciókat, új szempontokat foglaljuk össze.

A tárgyhónapban tovább folytatódott az ellenzéki pártok és környezetvédő szervezetek tiltakozássorozata. Szél Bernadett, az LMP országgyűlési képviselője október 12-én, budapesti sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy a párt aláírásgyűjtésbe kezdett² a Normafára tervezett beruházás ellen. Az LMP érvelése szerint az intézkedés sérti az állampolgárok egészséges környezethez való jogát, mivel a beruházás károsítaná a környezetet, és a döntéshozatali szabályokat sem vették figyelembe, hiszen nem készült hatástanulmány a törvény elfogadásakor. Kifogásolták, hogy az önkormányzat által

¹ http://hvg.hu/itthon/20130930_Elsopro_tobbseggel_szavaztak_meg_a_Normaf

² <http://lehetmas.hu/normafa>

üzemeltetett információs honlap tele van „demagógiával”, véleményük szerint úgy van beállítva a sícentrum beruházás, mitha az a természet megóvásának érdekében történne.³

A tervezett fejlesztésről a tárgyhónapig koncepcionális vázlatok készültek, amelyet a Hegyvidéki Önkormányzat által október 24-én szervezett szakmai fórumon⁴ mutattak be a nyilvánosságnak. Ezek szerint a Normafa beruházás keretében nem terveztek számottevő új építkezést. A Hegyvidéki Önkormányzat tájékoztatása szerint a környék elhanyagolt műemlék épületeinek – a Fácánosnak, a volt lóvasúti végállomásnak és a Kossuth nevelőotthonnak – keresnek új funkciókat. A libegőt felújítása során alkalmassá tennék azt sífelszerelések vagy akár kerékpárok szállítására is, alatta pedig pályát hoznának létre a biciklizőknek, hogy ne károsítsák az erdei utakat. A Jánoshegyi út mellett futó- és sífutópályát építenének ki. A zöldfelület kiterjedését csökkentené három új parkoló létrehozása, de a hóágyúzáshoz szükséges víztározót már az új parkoló alatt helyeznék el. A fejlesztés ellen aláírásgyűjtést kezdeményezők a sajtóban megjelentették, hogy 3 hektár erdőt fognak kivágni a Normafán. Ez az állítás azonban a tárgyhónapban rendelkezésre álló információk alapján megalapozatlan volt.

A kormányzat - vélhetően a tiltakozások hatására is - intézkedéseket tett a környezeti hatásvizsgálatok elkészítésére. A tárgyhónap során Illés Zoltán környezetvédelmi államtitkár javaslatára a civilek egyeztettek Vincze P. Márton miniszterelnöki megbízottal, a kerület pedig a Natura2000 hatásvizsgálat elkészítésére szakértőket kért fel. Az intézkedés mind környezetvédelmi, mind európai uniós jogi szempontból indokolt, mert a Normafa az európai uniós Natura2000 hálózat része, és csak olyan beruházás vihető véghez rajta, amely gondoskodik arról, hogy a természeti értékek megmaradjanak.⁵

SWOT elemzés

Az intézkedés részletes SWOT-elemzését a 2013. szeptember havi Környezetpolitikai elemzés tartalmazza. Az alábbiakban csak a tárgyhónapban felmerült, új értékelési szempontokat tüntetjük fel.

³ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/10/13/az-lmp-alairasgyujtesbe-kezde-a-normafaert>

⁴ <http://www.hegyvidek.hu/hirek/szakmai-forum-normafarol>

⁵ <http://valasz.hu/itthon/sielni-budan-69370>

<i>Erősségek:</i>	<i>Gyengeségek:</i>
▪ Műemlékvédelmi beruházások, felújítások részét képezik a tervnek. ▪ A tervező minimalizálja az új zöldmezős építkezések kiterjedését. ▪ Helyi lakosság megfelelő mélységű tájékoztatást kap a beruházásáról (szakmai fórum).	▪ Csak a koncepcionális tervek megalkotása után készül el az érintett NATURA 2000 területekkel kapcsolatos környezetvédelmi hatáselemzés.
<i>Lehetőségek:</i>	<i>Veszélyek:</i>
▪ Felújított műemlék épületek funkció-bővítése.	▪ A környezetvédelmi hatáselemzés következtetései nem támasztják alá a beruházást.

Tervezett intézkedések

Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló törvényjavaslat – környezetvédelmi vonatkozások

Intézkedés

Október 24-én kezdődött a Parlamentben a 2014. évi központi költségvetés általános vitája.

Fogadtatás és hatások

A törvényjavaslat első változata értelmében a zöld célokra fordítható hazai forrású előirányzatok a tárgyévhez hasonlóan alakulnak 2014-ben is, amit a várakozások szerint ki fog egészíteni egy jelentős KEOP-támogatás, az új európai uniós költségvetési ciklus terhére. Így a törvényjavaslathoz mellékletként csatolt, funkcionális kiadásokat összesítő táblázat alapján, a környezetvédelemre a tárgyévi 462 milliárd forint helyett egy lényegesen magasabb összeg, 579 milliárd forint jut 2014-ben. A „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzatot 200 millió forinttal emelnék meg, így 2014-ben 1594,2 millió állna rendelkezésre a nemzeti parkigazgatóságok földvásárlásaira.

A fenntarthatósághoz kapcsolódó, illetve környezetvédelmi sorokat a „Vidékfejlesztési Minisztérium”, illetve a „Nemzeti Fejlesztési Minisztérium” fejezetei; a termékdíjból, útdíjból és a hulladéklerakási járulékból származó bevételeket „A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai” című fejezet; a kibocsátási egységek értékesítéséből származó bevételeket „Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások” című fejezet tartalmazza.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Környezetvédelemre a tárgyévi 462 milliárd forint helyett 579 milliárd forint jut 2014-ben. ▪ A „Természetvédelmi kártalanítás” előirányzat 200 millió forinttal megemelésre kerül 2014-ben. ▪ Hosszútávú, fenntarthatósági szempontok érvényesítése.	▪ A környezetvédelmi jellegű költségvetési bevételek túlnyomó része (pl. termékdíj bevétel nagyobb része) a költségvetés központi bevételeit képzik.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Az alulfinanszírozottá vált környezetvédelmi intézményrendszer nagyobb hatékonyságú működtetése. ▪ Magasabb környezetvédelmi és vízügyi bírság bevételek. ▪ A környezetvédelem ügyének magasabb prioritási szintre emelése a kormányzati politikák között. ▪ A kormányzat kedvező megítélése a környezetvédelem ügyére érzékeny állampolgárok körében. ▪ Európai uniós kötelezettségek teljesítése, kötelezettségszegési eljárások felfüggesztése.	▪ Az új európai uniós költségvetési ciklus keretében allokált „KEOP” célokra fordítható támogatások elosztására nem kerül sor 2014-ben. ▪ A tervezett környezetvédelmi jellegű költségvetési bevételek nem teljesülnek.

A második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia tervezete

Intézkedés

A tárgyhónapban hozták nyilvánosságra a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, valamint a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet részeként működő Nemzeti Alkalmazkodási Központ által előkészített második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia tervezetét.⁶

Fogadtatás és hatások

A második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) előzménye az első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-1), melyet az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény alapján az Országgyűlés a 29/2008. (III. 20.) OGY határozattal alkotott meg. A NÉS-1 elfogadásával első alkalommal került sor az éghajlatváltozással kapcsolatos tudományos eredmények, a veszélyek, a lehetőségeink és a megoldási javaslatok összefoglalására egy politikai erővel is bíró dokumentumban.

A NÉS-1 tudományos hátterét a Magyar Tudományos Akadémia és a klímapolitikáért felelős minisztérium közös projektje „A globális klímaváltozás: hazai hatások és válaszok”⁷ (VAHAVA: VÁltozás – HAtás – VÁlaszok) adta. A NÉS-1-ben tett, a tudomány akkori ismereteinek megfelelő megállapítások a mai napig megállják a helyüket, azonban készítésekor még nem álltak rendelkezésre elfogadott nemzetközi minták a nemzeti szintű dekarbonizációs és alkalmazkodási stratégiák kidolgozására.

A NÉS-1 óta az Európai Unió elfogadta a Dekarbonizációs Útiterv 2050⁸ és az Alkalmazkodási Fehér Könyv című dokumentumokat.⁹ A NÉS-2 megalkotásával párhuzamosan folyt a 2030-ig szóló EU klíma- és energiapolitika kidolgozása, valamint az európai szén-dioxid kvótakereskedelem alapját képező ETS reformja. Folyamatosan változott tehát a stratégiai környezet is, és figyelembe véve, hogy a tárgyévben zajlott a 2014-20-as költségvetési időszak tervezésének utolsó szakasza, a NÉS-1 felülvizsgálata időszerűvé vált.

⁶

<http://www.kormany.hu/download/7/ac/01000/M%C3%A1sodik%20Nemzeti%20%C3%89ghajlatv%C3%A1ltoz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia%202014-2025%20kitekint%C3%A9ssel%202050-re%20-%20szakpolitikai%20vitaanyag.pdf>

⁷ <http://mta.hu/fileadmin/2005/09/vahava0915.pdf>

⁸ http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/docs/roadmap_2050_ppt_hu.pdf

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0147:FIN:hu:PDF>

A stratégia-tervezet erőssége, hogy míg a NÉS-1 csupán széndioxid kibocsátásának csökkentésére adott általános, de a gazdasági realitásokat figyelembe nem vevő útitervet, addig az új tervezet már foglalkozik az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással is. Teszi ezt azzal összhangban, hogy a 2050-ig tartó időszakra szóló stratégia 1-2,5 Celsius-fokos évi középhőmérséklet-emelkedéssel számol, valamit valószínűsíti a fagyos napok számának 35 százalékos csökkenését, a hőségriadós napok számának 30 százalékos növekedését.

A NÉS-2 minden ágazatban rövid, közép és hosszú távú feladatokat állapít meg, amely segíti a mindenkori törvényhozót és a kormányt a prioritások felismerésében. Hiányzik azonban az alkalmazható politikai eszközök felsorolása, amely intézkedési eszköztárat kínálna a mindenkori döntéshozónak. Ez egy olyan elem, amely erőssége volt a NÉS-1-nek, de az új stratégia tervezetéhez nem mellékeltek ilyen.

A NÉS-2 külön fejezetet szentel a szemléletformálásnak, hiszen a hétköznapi ember számára ezen keresztül lesz megfogható a klímaváltozás veszélye, és az arra való felkészüléshez is ezen keresztül kapnak az emberek útmutatást. A stratégia ugyanakkor nem épít kellő mértékben a helyi közösségekre. Az urbanizáció folyamata – intenzitását tekintve időszakonként erőteljesebben, olykor alábbhagyva – napjainkban is zajlik, és a jövőben is számolnunk kell ezzel a jelenséggel. A stratégiában ezért egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a városi ökoszisztéma, a fenntartható városok kérdése. Az államszervezeten az emberekhez saját települési önkormányzatuk áll a legközelebb, ezért az ő bevonásuk is indokolt a szemléletformálásba.

A megelőzéshez és az adaptációhoz az eszközök nagy része a településeknél áll rendelkezésre, ezért a stratégiába indokolt lehet beépíteni a települések bevonását, részükre útmutató összeállítását, és esetlegesen a települési szintű klímastratégiák támogatását. A hazai települések közül kevés foglalkozik aktívan, illetve tudatosan az éghajlatváltozás kihívásaival, míg a túlnyomó többség nem vette napirendjére a problémát. Eger, Szekszárd, Tatabánya és Tata városa már megalkotta saját klímastratégiáját, amelyek mintául szolgálhatnak a többi település számára.¹⁰ A széles körű bevonási folyamatra példa lehet a Nyugat-Európában jól ismert Local Agenda 21 folyamat, ahol ez már a helyi politikai kultúra részévé vált. A stratégia végrehajtásában települési szintet kiemelt fontosságúnak tekintendő, hiszen mikor a cselekvésre kerül sor, az többnyire ezen a szinten történik.¹¹

A NÉS-2 bőséges és megfelelő információtartalommal bír az erdők kiemelt szerepével kapcsolatban. Külön foglalkozik a CO₂-megkötő képességükkel, az erdőgazdálkodással és az erdőtüzek problémájával, ugyanakkor az átlátható és tervezhető szakmai munka eléréséhez

¹⁰ <http://klimabarat.hu/node/550>

¹¹ <http://www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?documentid=52>

kiegészíthető lenne a birtokviszonyok felülvizsgálatával. Ez a probléma csak a magánerdőknél áll fenn, ami kb. az erdők 40%-át jelenti, viszont az új erdőtelepítések jelentős része is a magánszektorban fog megvalósulni.¹² A nagyszámú társtulajdonossal bíró, közös tulajdonban álló erdők a hatóságok számára is sok esetben átláthatatlan helyzetet eredményeznek, és a tervezhetőséget is akadályozzák. A stratégiából hiányzik az erdőtelepítések tervezésének problémájára vonatkozó megoldási javaslat.

A kibocsátás-csökkentési eszköztárban a stratégia elsősorban a pozitív ösztönző intézkedéseket elemzi, ugyanakkor nem tesz javaslatot szankcionálható kötelezettséggel járó szabályozó eszközök bevezetésére (pl. kibocsátás-hatékonysági követelményszintek, zöld energia címkézés). Továbbfejleszthető továbbá a stratégiának a gazdasági keretrendszerre vonatkozó része is. A kibocsátási mennyiségeket talán még az ipari-gazdasági folyamatoknál is erősebben befolyásolják a kibocsátási kvóták értékeinek alakulása. Célszerű lehet a dekarbonizációs scenáriók elkészítése egy erős ETS és kiotói rendszert feltételezésével, valamint az jelenlegi, alacsony ösztönző erővel bíró rendszer tartós fennmaradásával számolva.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Megfelelően építkezik a tudományos háttérkutatásokra. ▪ Illeszkedik az európai uniós stratégiákhoz (pl. Dekarbonizációs Útiterv 2050). ▪ A dekarbonizációs célkitűzések kiegészülnek alkalmazkodási célokkal. ▪ Fontos eleme a szemléletformálás. ▪ A dekarbonizációs útitervek szakmailag megalapozottak. ▪ A kibocsátás-csökkentési célokat	▪ Nem átláthatók a javasolt intézkedések, hiányosak a felvázolt szakpolitikai eszköztárak. ▪ Nem épít kellő mértékben a helyi közösségekre. ▪ Hiányos a gazdasági-pénzügyi keretrendszer elemzése.

¹²

<https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nebih.gov.hu%2Fdata%2Fcms%2F100%2F905%2FOrszagos%2Ferd%2Ftelepitesi%2Fterv%2Ffelulvizsgalata.pdf&ei=CFWSUoqOG67J0AXKpYG4Bw&usg=AFQjCNFDXTIj5brjVYhGfiY1wE3M2WQSQ&bvm=bv.56988011,d.d2k>

összeegyezteti az energiabiztonsági célkitűzésekkel. ▪ A stratégia elkészítése nemzetközi kötelezettség.	
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Európai uniós klímapolitikai kötelezettségek teljesítése. ▪ A kis-kibocsátású gazdaságra való mielőbbi átállás hosszú távon versenyelőnyt jelenthet. ▪ Kibocsátási-kvóta értékesítés. ▪ Energia függetlenség növelése. ▪ Lakosság egészségügyi állapotának megőrzése erősödő extrém időjárási jelenségek esetén. ▪ Hatékonyabb vagyon és életvédelem.	▪ A kis-kibocsátású gazdaságra való átállás rövidtávon rontja a versenyképességet. ▪ Nemzetközi kibocsátási kvóta-piacok összeomlása. ▪ A stratégiához nem teljesül kellő (gazdaság)politikai elkötelezettség hiányában. ▪ A stratégia teljesítése nem elégséges az éghajlatváltozás jelenségeihez való alkalmazkodáshoz.

Egyéb politikai témák

Budapesti Víz Világtalálkozó

Diplomáciai sikerként értékelte Áder János köztársasági elnök az október 8-11 között Budapesten megrendezett víz-világtalálkozót, amely szerinte elérte célját és még inkább rávilágította a figyelmet a víz problémakörére. Az államfő hangsúlyozta, hogy a találkozón egyedülálló módon vízügyi szakemberek, tudósok, politikusok és civilek tudták ütköztetni véleményüket. Valamint hozzátette, hogy a csúcstalálkozó tovább javította Magyarország vízügyi tudásának megítélését, emellett pedig szerinte a szokásosnál is nagyobb dicséretet kapott Ban Ki Mun ENSZ-főtitkártól az ország.

Áder János szerint a találkozó során tett legfőbb megállapítások között található az, hogy a tudatosabb vízhasználat érdekében egyfajta szemléletváltásra van szükség. Az államfő szerint ez mind a lakosságra, mind a különböző vállalatokra is vonatkozik, főként a mezőgazdaság területén, mely rendkívül vízigényes. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tárgyévét követő években az egészséges ivóvíz hiánya világszerte továbbra is súlyos egészségügyi, szociális, gazdasági és így politikai gondokat is eredményezhet, ami a jövőben háborúkat is kiválthat. Áder János arról is beszélt, hogy Magyarország rendkívül kiszolgáltatott helyzetben van a felszíni vízkészletét tekintve, hiszen ezen vizek 95 százaléka valamelyik külföldi országból érkezik. Mindemellett azonban azt is kiemelte, hogy a víztisztítás területén az elmúlt években zseniális találmányok születtek a magyar vízügyi szakembereknek köszönhetően, és ezeket szerinte terjeszteni kell, kihasználva az azokban rejlő üzleti lehetőségeket is.¹³

Charles Vörösmarty, a City University of New York környezetmérnöki tanszékének professzora szerint egyelőre a vízproblémának a további eskalációja ellen küzdünk, nem pedig annak megoldásáért. Az is elhangzott, hogy nem találhatóak igazán jó példák az integrált – vagyis a gazdasági, társadalmi, ökológiai szempontokat összehangoló és legalább vízgyűjtőnyi léptékben gondolkodó – vízgazdálkodásra. A vízi élővilágot fenyegető veszélyeket térképen megjelenítve láthatóvá válik, hogy a leginkább a fejlett és gazdag régiókban jelentősek a problémák. A professzor szerint a vízi ökoszisztémák sokkal jobb állapotban vannak Afrikában, pedig ott elméletileg súlyos a vízhiány, hiszen aszályok, sivatagosodás és szegénység van jelen. A tudós arról is beszámolt, hogy évi 750 milliárd dollárba kerül az a mesterséges „vízbiztonság” amelyben élünk, tehát hogy a klimatikus változások és az erősödő szennyezés ellenére még mindig iható víz folyik a csapból, és hogy

¹³ http://hvg.hu/itthon/20131013_Ader_elegedett_a_vizvilagtalalkozoval

sikerült újraéleszteni a halottnak hitt európai folyók némelyikét. Ez a rendszer a „fejlesztünk, elromlik, megjavítjuk” ciklusok állandó ismétlődéseként írható le. A világ vízkészleteire a fejlődő országok „új középosztályai”, vagyis a fogyasztási szokásaikat tekintve a fejlettekhez felzárkózó, de kevésbé környezettudatos fölemelkedő rétegek jelentik a legnagyobb veszélyt.¹⁴

A tudományos fórum a következő öt területtel kapcsolatosan beszélt meg kérdéseket: az egyetemes hozzáférés a vízellátáshoz és a szanitációhoz, az integrált vízgazdálkodás, a jó kormányzás, a zöld gazdaság és kék vizek és a befektetések és finanszírozás a fenntartható fejlesztési célok megvalósításában.¹⁵

Julia Marton-Lefevre, a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) magyar származású főigazgatója szerint leginkább az üzleti élet bevonásával sikerült eredményeket elérni a természetvédelemben az utóbbi években.

A fenntartható fejlődésért dolgozó világtanács (WBCSD) keretében a természeti értékek – köztük a vizes élőhelyek – megőrzése mellett a világ 200 legnagyobb vállalata kötelezte el magát. A főigazgató arról is beszélt, hogy szeretné, ha az állami szinten még nem tagország Magyarországgal (kormányzati ügynökségek és civil szervezetek szintjén vannak már magyar tagok) létrejött kapcsolat még erősebbé és intézményesebbé válhatna.

A nemzetközi vízkonferencia egyik reményteli eredménye, hogy a vizet jogi értelemben is „újracsomagolták”. Szabó Marcell, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó ombudsmanhelyettes azt mondta, hogy a vízhez való jog eddig tipikus harmadik generációs alapjogként viselkedett, tehát a kormányok megtették, ami tőlük tellett, hogy minél többen egészséges ivóvízhez jussanak. A jövőben azonban az egészséges ivóvíz sokkal inkább az élethez való jog részeként lesz értelmezendő. Magyar kezdeményezésre a Víz Világkonferencia napirendjére is felkerült az a javaslat, miszerint az elérhető és megfizethető ivóvíz alapjog kellene legyen, és a vízbázisok mai hasznosításával ne lehessen veszélyeztetni a következő nemzedékek ivóvízellátását, és Szabó azt is indítványozta, hogy az ombudsmani hivatalok mindenhol működjenek együtt az ENSZ-szel, és próbáljanak meg a gyakorlatban is érvényt szerezni ennek az emberi jogi szemléletű paradigmaváltásnak.¹⁶

¹⁴ http://nol.hu/tud-tech/20131012-tobb_vizet_az_embereknek-1419157

¹⁵ <http://mixonline.hu/Cikk.aspx?id=90006>

¹⁶ http://nol.hu/tud-tech/20131012-tobb_vizet_az_embereknek-1419157

Épületenergetikai kormányzati program

Az MSZP-s Mesterházy Attila megkérdezte a Parlamentben Németh Lászlóné nemzeti fejlesztési minisztert, hogy „mi történt a panelfelújításokkal”. A miniszter asszony válaszából kiderült, hogy a széndioxid-kvóta értékesítésének bevételeiből és a 2014-2020 között megnyíló Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program (KEOP) támogatásaival egy minden korábbinál kiterjedtebb épületenergetikai programot tervez a kormányzat. Bár konkrétan nem került megemlítésre a támogatási összeg, de a jövő évi költségvetés tervezetéből tudható, hogy az államháztartás az állami vagyon értékesítése kapcsán 18,5 milliárd forintot vár az uniós rendszerben szabályozott széndioxidkvóta értékesítéséből, tőzsdei úton.

Mesterházy azt feszegette, hogy 2010-ben a Fidesz-kormány a Zöld Beruházási Rendszer (ZBR) panel felújítási programjait leállította, és az uniós fejlesztéseket is lelassította. Mindemellett a választási programban ígért zöld bank létrehozatala sem történt meg. A tárcavezető arra emlékeztetett, hogy 14 milliárdos fedezethiánnyal vették át az előző kormányzattól a ZBR Panel II. nevű támogatási konstrukciót, mely után három év alatt 10 milliárdot csoportosították át az iparosított technológiával épített lakóépületek újjáépítésére. Némethné arról számolt be, hogy míg a panel lakóépületek korszerűsítését szolgáló programban 2008-10 között 3 milliárdot kaptak meg a családok, addig 2010 óta ennek tízszeresét, közel 31 milliárdot folyósítottak nekik. Így szerinte nem leállították, hanem lendületet adtak a fejlesztéseknek.

Mindemellett a hagyományos építésű családi- és társasházak energiahatékonysági felújítását, a megújuló energia lakossági alkalmazását, a fűtési rendszerek korszerűsítését, energiatakarékos lakások építését, az elavult, egycsatornás gyűjtőkémények felújítását is a ZBR keretében és hazai költségvetési forrásokból támogatták.¹⁷

Konferencia: Vidékfejlesztés megújuló energiával

Glattfelder Béla európai parlamenti képviselő, az október 25-én megtartott Vidékfejlesztés megújuló energiával című konferencia szervezője úgy nyilatkozott, hogy ahhoz, hogy a

¹⁷ <http://www.vg.hu/vallalatok/energia/panelfelujitasok-kiszelesitik-a-lakossagi-epuletenergetikai-programot-414667>

magyar mezőgazdaság versenyképes maradjon a jövőben, szükség lesz arra, hogy lényegesen nagyobb mértékben hasznosítsa a megújuló energiákat.

Mint elmondta, a nyugat-európai gazdák nagyobb arányban ruháznak be megújuló energiába, mint a hazánkban: például minden harmadik német gazda valamilyen módon benne van a megújuló energiatermelésben. Arról is beszámolt, hogy 72 százaléka a biogáz üzemeknek, 25 százaléka a napenergia telepeknek a gazdák tulajdonát képezi Németországban. Glattfelder Béla hangsúlyozta, a megújuló energiákat a leginkább a vidéki térségekben lehet előállítani, valamint ezeken a területeken a hasznosítási lehetőségek is kitűnőek. Példaként elmondta, hogy egy állattartó telepet lehet fűteni biomasszával, sőt a mezőgazdasági épületeknek általában óriási tetőfelülete van, ahol a napelemek elhelyezhetőek lehetnének. Ezzel kapcsolatban hozzátette, Magyarországon kétezer gabonaszárító van, ebből azonban csak hármat fűtenek biomasszával.

A konferencia szervezője elmondta, hogy annak egyik célja az, hogy arra sarkallják a döntéshozókat, hogy a 2014 és 2020 közötti vidékfejlesztési forrásokból minél nagyobb összeg jusson a megújuló energiatermelés támogatására. Az is elhangzott, hogy egy uniós rendelet előírja, hogy a klímaváltozás elleni küzdelemre az összes forrás 30 százalékát kell fordítani.

A konferencián megszólalók a különböző megújuló energiával kapcsolatos technológiákat és az azokban rejlő lehetőségeket adták elő, valamint azt is bemutatták, hogy milyen módon tudjuk ezeket a hazai vidéki térségekben előállítani, illetve hogyan tudnánk a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban hasznosítani. A konferencián, mely a Szabad Európa Vitanapok keretében került megrendezésre, Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter is előadást tartott.¹⁸

Közmeghallgatás a Római-parti mobilgátról

A többek által is vitatott római-parti beruházásról október 14-én közmeghallgatást tartottak. A Római-partra tervezett mobil gát által közvetlenül érintett 70 hektáros üdülőterületből 25-30 hektár nincs beépítve. A gát megépítése után azon ingatlanok ára, melyek jelenleg hullámtérnek minősülnek, négyzetméterenként akár 50 ezer forinttal is megnőhet. Így a tulajdonosok összesen 12-15 milliárd extraprofitot tudhatnak majd magukénak, nem beszélve a lakóparkok, szállodák, szórakoztató vagy egyéb létesítmények felépítéséből eredő további haszonról. A mobilgát-beruházás ellenzőinek érvei közül ez az egyik.

¹⁸ <http://www.fidesz.hu/hirek/2013-10-25/a-versenykepesseghez-fontos-a-megujulo-energia/>

Azt mondják, ennyi pénzért már mindenki „lehajol”. A Római Telepegyesület korábban megfellebbezte az engedélyezési eljárást felfüggesztő határozatot, érdemi elutasító határozatot kérve a felügyelőségtől, azonban az megerősítette a korábbi határozatot. Azóta újabb eljárás indult és részletesebb lett az új műszaki dokumentáció. A terveket készítő Erbo-Plan az érintett területen 2090 darab fát számolt össze, amelyek közül 405-öt vágnának ki első körben. Ezután pedig évente újrazivizálnák a mobil gát körüli 10-10 méteres sávban megmaradt fákat.

A tervezet szerint a Királyok útja–Nánási út nyomvonalon megépülő 3,1 kilométeres védvonalat három részre osztanák, mely összesen 954 centiméter magas lenne. Ezt egy 90 centiméter mély, 60 centi vastag, 2,65 méter széles fordított T alakú „betontüske” tartaná, amely alatt 4 méteres beton résfal épülne, melyet háromrétegű földfeltöltéssel támasztanak meg.

Több szakember arra hivatkozik, hogy a kérelmet a hatóságnak el kellett volna utasítania, mert az nem veszi figyelembe az EU vízirányelveit, valamint ellentétes Óbuda-Békásmegyer 2001 óta érvényben lévő Városrendezési és építési szabályzatával, miszerint a Római-part és a Kossuth Lajos üdülőpart árvízvédelmi töltéssel nem védett partszakaszán a part menti ligeteket, galériaerdőt védelmezni kell.

Tarlós István főpolgármester azt mondta, hogy a kerületi önkormányzat 2007-ben, majd a tárgyévben is a part menti változat megépítését javasolta a fővárosnak. Az előző városvezetés pedig 2007 és 2009 között többször is vizsgálta, de elvetette a Királyok útja–Nánási út nyomvonalon való gátépítést. Az uniónál is a parti változatra történt a pályázás, de nem volt sikeres. Azonban most már egyik változatra sem nyújtható be pályázat, így magyar közpénzből kell a védmű megépüljön. A főváros szeptember 12-én nyújtotta be újra a projekt vízjogi létesítési engedélykérelmét.¹⁹

Öko-csúcs Magyarországon

A Budapesti Víz Világtalálkozóval párhuzamosan, október 9-én a világ legelismertebb ökológiai szakértői tartottak előadásokat Budapesten az ökológiai mezőgazdaság témakörében. Az Ökológiai Szakmapolitikai Csúcsot első alkalommal rendezték meg hazánkban.

¹⁹ http://nol.hu/belfold/20131017-hamis_latvanytervek_eltemetett_fak-1420155

A résztvevők az eseményen számot adtak az ökológiai mezőgazdaság legújabb eredményeiről, szakmapolitikai helyzetéről és fejlődési lehetőségeiről. Az esemény házigazdája, a Vidékfejlesztési Minisztérium képviselőjében Tóth Katalin helyettes államtitkár nyitotta meg a csúcstalálkozót, egyúttal beszámolt a hazai stratégiaalkotás folyamatairól, kiemelve a tárgyhónapban társadalmi vitára bocsátott Nemzeti Ökológiai Gazdálkodási Akciótervet.²⁰

²⁰ <http://vtest.vg.hu/vallalatok/mezogazdasag/oko-csucs-magyarorszagon-413440>

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

Klímaváltozás

A tárgyhónapban is sokat foglalkozott a szakma és a média a klímaváltozással, azon belül elsősorban a bajok fő okozójaként megnevezett szén-dioxid kibocsátás-csökkentésének problémájával.

Az uniós gazdaságban 18 százalékkal redukálódott az üvegházgáz-kibocsátás, vagyis majdnem teljesítve lett a 2020-as célkitűzés. A jó hírt azonban szkeptikusan kell kezelni: hiszen inkább arról van szó, hogy a légszennyező gyártás a harmadik világba lett kihelyezve, így a probléma nem oldódott meg.²¹

A tárgyhónap közepén látott napvilágot a hír, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátása miatt az Egyesült Királyságban már a globális átlagnál nagyobb felmelegedést mértek. A London School of Economics közlése szerint az 1950-től 2012-es időszak alatt az évi átlagos hőmérséklet 0,18 fokkal nőtt évtizedenként. A globális átlag ennél sokkal alacsonyabb, tízévente 0,12 fokkal nő az éves átlaghőmérséklet. Nagy-Britannia célja, hogy az előttük álló 30 évben 34 százalékkal csökkenjen a káros gázok kibocsátása, amellyel megfékezhetik a hőmérséklet további emelkedését.²²

Az Európai Bizottság a tárgyhót követő decemberben fogja nyilvánosságra hozni a 2030-ra vonatkozó emissziócsökkentési célkitűzés javaslatát. A 15 uniós tagállam, melyek a kiotói jegyzőkönyv hatálya alá tartoznak, 12,2 százalékkal csökkentették emissziójukat a kijelölt 8 százalékhöz képest a hivatalos adatok szerint.

A 2012 utáni időszakra meghosszabbított jegyzőkönyvet várhatóan 2015-ben sikerül egy új megállapodással felváltani. A Reuters arról számolt be, hogy a drasztikusabb emissziómérséklés ellen elsősorban Lengyelország tiltakozik, hiszen ők lignitszén elégetésével igyekeznek függetleníteni magukat az orosz földgáztól. A megújuló energiák aránya 13 százalék volt a 2011-ben történő fogyasztásban. 2020-ra ennek is legalább 20 százaléknak kell lennie.²³

²¹ <http://www.alternativenergia.hu/nem-csokken-a-karosanyag-kibocsatas-csak-%E2%80%9Ckiszerveztuk%E2%80%9D/64171>

²² <http://www.vg.hu/kozelet/kornyezetvedelem/gyors-a-felmelegedes-nagy-britanniaban-414199>

²³ <http://www.piacprofit.hu/klimablog/nem-csokken-a-karosanyag-kibocsatas-csak-kiszerveztuk/>

Verespatak helyett Csértés szerzett környezetvédelmi engedélyt

Októberben is a tanácstalanság, a romániai kormányzó erők egymásnak ellentmondó nyilatkozatai és a civilek ellenállása jellemezte a verespataki aranybánya-beruházás ügyét. Magyarországon október 2-án Szolnokon volt demonstráció, amelynek során a város fideszes polgármestere, Szalay Ferenc idézte fel a 13 évvel ezelőtt Nagybányán bekövetkezett katasztrófát, amely ciánszennyezést okozott a Tiszán, veszélyeztetve ezzel a város ivóvíz-bázisát is.²⁴

A kétharmaddal kormányzó román koalíció megosztott a kérdésben, amit a közelgő elnökválasztás is befolyásol. Victor Ponta miniszterelnök a beruházás mellett tette le a voksát, mert az országnak jelentős gazdasági kárt okozna a beruházás betiltása (egyrésről az állam is részesülne e cég nyereségéből, másrésről a kényszerű kivonulás esetén a cég kártérítési perrel fenyeget).

Crin Antonescu, a koalíciós liberális párt vezetője nem támogatja a beruházást, ebben azonban szerepet játszhat az is, hogy Antonescu pályázik a 2014. évi elnökválasztásokon Traian Basescu államfő székére, és a Verespatak-ellenességgel próbálja feltornáznai a tárgyhónapban mindössze 15-18 százalékos népszerűségét. Bányászati koncessziókkal Romániában pillanatnyilag három vállalat: a kanadai Gabriel Resources többségi tulajdonában lévő RMGC, a szintén kanadai Eldorado Gold Corporation (EGC) által tulajdonolt Deva Gold és a Ion Sturdza, a Moldovai Köztársaság volt miniszterelnöke érdekeltségi körébe tartozó Fribourg Investments befektetési alap cége, a Romaltyn rendelkezik. Mindegyik vállalat cianidos technológiával akarja a nemesfémeket kitermelni, de évek óta hatósági engedélyekre várnak.²⁵

Bánki Erik európai parlamenti képviselő szerint akár polgári kezdeményezés is indulhat a verespataki bányaberuházás ügyében. Emlékeztetett, hogy egy 2010-es EP-döntés arra kérte az Európai Bizottságot (EB), tiltsa be ezt a technológiát, és álláspontja szerint egy európai polgári kezdeményezéssel ki tudják kényszeríteni a jogszabály megalkotását.²⁶

Miközben folyik a Verespatak-vita, az Eldorado Gold megszerezte a környezetvédelmi engedélyt arany kitermelésére Csértés környékén, szintén ciános technológiára.

Eközben Az LMP panaszlevéllel fordult az országhatárokon átnyúló környezeti hatásokat vizsgáló espoo-i egyezmény titkárságához, az Ukrajnában megnyitni tervezett nagymuzsalyi

²⁴ http://hvg.hu/vilag/20131002_Verespatak_miaatt_tuntettek_Szolnokon

²⁵ <http://www.napi.hu/print/565509.html>

²⁶ http://hvg.hu/itthon/20131004_A_Fidesz_nem_hagyja_annyiban_a_verespatak

aranybánya ügyében. Csiba Katalin, az LMP országos választmányának tagja szerint egy bányabaleset esetén cian illetve nehézfém-szennyezés veszélyeztetheti Magyarországot. Közölte, hogy nyáron hivatalos adatigényléssel fordultak a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz az ügyben. A tárca közleménye szerint Illés Zoltán államtitkár 2011 novemberében kért tájékoztatást Ukrajnától, de arra nem kapott választ. Majd 2012 márciusában a magyar-ukrán kormányközi vegyesbizottságban hozták elő a témát. Csiba Katalin azonban úgy vélekedik, hogy a környezetvédelmi szaktárca nem látja el megfelelően a feladatát. Az LMP ezért írt az panaszlevelet. Elmondta, hogy az espoo-i egyezmény titkárságának csak a különböző országok szaktárcáinak panaszleveleire tehetnek jogi lépéseket, azonban szerinte a gyakorlat azt mutatja, hogy civil beadványokat is áttekintik.²⁷

V4-ek a nukleáris energia és a palagáz szabad felhasználásáért

A visegrádi országok októberben megtartott találkozójukon mind a nukleáris energia szabad felhasználásában, mind a palagáz kitermelésének szükségességében is egy véleményen voltak. A V4-ek amellet foglaltak állást, hogy minden ország a maga által összeállított forrásokból elégítse ki energiaszükségletét, és ehhez az atomenergia is felhasználható legyen. Orbán Viktor így a következőket kérte Brüsszeltől: ne gátolja, hanem segítse a közép-európai nukleáris kapacitás növekedését, illetve gondolja újra az energetikai beruházások állami támogatásának kérdését, s ne diszkriminálja a nukleáris energiát.

A résztvevő országok kormányfői abban is egyetértettek, hogy azokat az országokat, amelyek a náluk lévő palagázt felszínre akarják hozni, támogatni kell. Európában a legnagyobb palagáz-készlete Lengyelországnak van, de csak a 2020-ig is eltartó próbafúrások után mondható meg, hogy ez mekkora mennyiségű és kitermelhető-e. Mivel az Európai Bizottság szerint a palagáz kitermelése rosszabb hatással van a környezetre, mint a hagyományos földgázé, mivel magasabb a kockázata annak, hogy szennyeződik a talajvíz és a levegő, és elapadhatnak a vízkészletek is, ezért a palagáz kitermelésének ügyében is szembemennek a visegrádi országok a testület álláspontjával.²⁸

A britek is szembemennének az uniós irányvonallal: októberben az EDF csoport és az angol kormány közötti, a beruházás pénzügyi feltételeire vonatkozó megállapodást követően megszűnt az új angliai atomerőmű építésének akadálya. Két EPR típusú blokk épülhet a Somersetben található Hinkley Point C telephelyen. A jelenlegi megállapodásban az szerepel,

²⁷ <http://www.mediatica.ro/hirek/magyar/63056/az-lmp-panaszlevelet-ir-a-nagymuzsalyi-aranybanya-ugyeben.html>

²⁸ <http://valasz.hu/uzlet/szabadsagot-es-palagazt-69594>

hogy a brit kormány 89,5 font/MWh (körülbelül 105 euró/MWh) átvételi árat garantál a befektetőknek, ami az inflációval később emelkedhet. A tervek szerint az első blokk 2023-ra épülhet meg. Az EDF szerint így éppen akkor tudják elkezdni a villamosenergia-termelést, amikor az a jelenlegi gázhűtésű reaktorok leállítása miatt szükségessé válik. A két EPR blokk megépítésének költsége 2012-es árakon 14 milliárd font (16,5 milliárd euró). Az építési költségek mellett 2 milliárd font egyéb költséggel, mint például földvásárlással, a különböző engedélyek és támogatások megszerzésével, kiégettfűtőelem-tároló építésével is számolnak. Így összesen a költségek elérhetik a 16 milliárd fontot. Az EDF Csoport tizenöt atomerőművi blokkot üzemeltet az Egyesült Királyságban.²⁹

Az Európai Bizottság közben úgy döntött, hogy kizárja az atomerőműveket abból a 2014-ben életbe lépő útmutatóból, amely az energetikai és környezetvédelmi célokból adható állami támogatást szabályozza. Ezt Joaquín Almunia, az EU versenyügyi biztosa jelentette be. Az EB 28 fős bizottsága hozott döntést az atomenergiával kapcsolatos állami támogatásról.

Almunia elmondása szerint nem arról van szó, hogy az atomenergia kaphat-e támogatást vagy nem, és nem is arról, hogy támogatják-e vagy nem a tagállamokat az atomenergiával kapcsolatban. A mostani döntés alapján azonban az atomenergia támogatási szándéka esetén azt közvetlenül az EU működéséről szóló szabályok szerint fogják megvizsgálni és nem az új útmutatás szerint.³⁰

²⁹

http://energiainfo.hu/cikk/megallapodott_az_edf_es_a_brit_kormany_%E2%80%93_epulhet_az_uj_atomeromu.30858.html

³⁰ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/10/22/beintett-az-atomeromuvek-allami-tamogatasanak-brusszel>